

Музеї Полтавщини

(18 травня - Міжнародний день музеїв)

Міжнародний день музеїв — щорічне свято музейництва, яке відзначається 18 травня. В цей день більшість музеїв працюють безкоштовно і радо показують свої виставкові зали. Вперше Міжнародний день музеїв відсвяткували в усьому світі 1977 року на 11 генеральній конференції Міжнародній раді музеїв (ICOM).

Девіз свята – **“Музеї – важливий засіб культурного обміну, збагачення культур і розвитку взаєморозуміння, співробітництва і миру між народами”**. Через них суспільство висловлює своє ставлення до історико-культурної спадщини.

Наша Полтава багата на музеї славетних земляків-письменників. По-перше, це музей та садиба **Івана Петровича Котляревського** – класика української літератури, який в умовах занепаду староукраїнської писемної мови створив поему «Енеїда», п'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник» на основі живого усного мовлення народу, започаткувавши новий етап формування літературної мови.

Письменник народився **9 вересня 1769 року** у родині дрібного дворянина, що служив канцеляристом у Полтавському магістраті.

Навчався Іван Петрович у Катеринославській **духовній семінарії**, яка була заснована 1776 року при **Полтавському Хрестовоздвиженському монастирі** як школа певчих. У 1780 року на його базі відкрито Полтавську слов'янську семінарію. До неї приймали хлопчиків 6-14 років незалежно від їхнього суспільного становища. Курс навчання -10 років, учням викладали

латинську риторичу, грецьку, французьку, німецьку мови, математику та малювання, пізніше відкрили філософський клас.

З кінця 1786 року, після перейменування єпархії, Полтавська слов'янська семінарія офіційно стала називатися Катеринославською, але залишалася в Полтаві.

Закінчивши семінарію, Іван Котляревський духовної кар'єри не обрав. Із 1796-го до 1808-го року він перебуває на **військовій службі** – бере участь у задунайському поході під час російсько-турецької війни. За виявлену хоробрість у боях та виконання дипломатичних доручень отримує чин **капітана та орден святої Анни**.

У **1810 році** після військової служби Іван Петрович повертається у **Полтаву**, де займає посаду **наглядача Будинку для виховання бідних дворян**. Одним із вихованців Івана Петровича у закладі став **Михайло Остроградський**, у майбутньому — провідний математик, механік і фізик, а також український живописець **Аполлон Мокрицький**, учень Карла Брюллова і товариш Тараса Шевченка.

Михайло Остроградський, український математик, механік і фізик. Належить до найкращих математиків 19 століття чії праці отримали світове визнання

1816 року Котляревського призначили **директором Полтавського театру**. Він близько товаришував з видатним актором-кріпаком **Михайлом Щепкіним**, який виступав у складі трупи Штейна, що гастролувала у Полтаві, а згодом допоміг викупити актора з кріпацтва.

Для полтавського театру Іван Петрович написав п'єсу "Наталка Полтавка" і водевіль "Москаль-чарівник", які стали основою **нової української драматургії**. А Микола Лисенко створив оперу "Наталка-Полтавка". В подальшому ці вистави з великим успіхом йшли на сценах багатьох театрів.

Також поема Котляревського "Енеїда" стала першим в українській літературі твором, написаним народною мовою. Саме це і започаткувало новий етап формування української літературної мови.

Помер Іван Котляревський 10 листопада 1838 року. Прямих нащадків він не залишив. Незавдовго до смерті письменник відпустив на волю шістьох кріпаків. А дім у Полтаві на Івановій горі заповів своїй економці – унтер-офіцерській вдові Мотрі Векливечивій.

У Полтаві діє Літературно-меморіальний музей Івана Котляревського, будівлю якого внесено до Списку пам'яток архітектури національного значення.

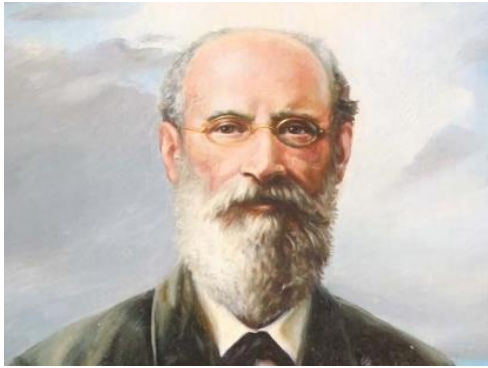

Музей відкрито у вересні 1952 року у старовинному будинку, який, за переказами, належав відомому поету

і драматургу **В. В. Капністу**, “українському патріоту з грецького роду”...

Ще один геній української літератури жив і творив в нашому місті. Це **Панас Мирний**. Його вважають одним з найбільш плідних українських письменників свого часу.

Він закликав до боротьби за свободу і рівноправність жінок, виступав проти заборони вшанування пам'яті Тараса Шевченка та вів громадську діяльність під власним іменем, довго не розкриваючи свого літературного псевдоніма.

Панас Якович Рудченко

народився у **1849 році** у Миргороді, де на місці колишнього будинку встановлений пам'ятний знак, його можна побачити на вулиці Гоголя 122, біля моста через річку Хорол.

Отримавши освіту, Панас Якович служив у губернськiм казначействі Полтави, чиновником був майже 40 років, але справжнім його покликанням була літературна діяльність.

Через цензурне переслідування українського слова у Російській імперії ранні твори письменника друкували за кордоном. Так, у Женеві був надрукований найвідоміший його роман **“Хіба ревуть воли, як ясна повні?”** В Україні твори Панаса Мирного почали друкувати тільки у середині 1880-х.

Панас Мирний брав участь у нелегальній організації **"Унія"** в Полтаві. Це був підпільний гурток народницького спрямування, діявший у 1874—1875 роках, об'єднуючи демократично настроєну інтелігенцію та студентів університетів, які проводили агітаційну роботу та антиурядову пропаганду на Полтавщині. Гурток був розгромлений владою у 1875 році.

Сучасники згадують, що Панас Якович був надзвичайно скромною людиною. **"Ні, не хочу тієї слави, їй-Богу, не хочу. Вся моя слава – Україна"**, – говорив Панас Мирний. Відомий широкому загалу письменник став вже після своєї смерті.

Помер Панас Мирний у 1920, похований у Полтаві. У будинку, де він проживав, нині створили меморіальний музей, який за кількістю особистих, меморіальних речей господаря— найбагатший літературний музей України

Цю садибу Панас Мирний придбав на тодішній 3-й Кобищанській вулиці, нині названій його іменем, у березні 1903-го і прожив тут 17 останніх років життя, створивши в цьому ошатному будиночку чималу частину свого письменницького доробку, ходячи звідси до центру міста на службу в казенну палату.

Музей розпочав роботу 1940 року. Понад 20 років музеєм завідував середній син письменника — Михайло Панасович Рудченко.

У 1951 року на подвір'ї садиби перед будинком встановлено пам'ятник Панасу Мирному — бронзове погруддя письменника на постаменті з лабрадориту. 1962 року Михайло Панасович Рудченко передав державі будинок, меблі, всі особисті речі Панаса Мирного та членів його родини.

...А зараз ми з Полтави перенесемся до Шишацького району, в село Гоголево, де розташований Національний музей-заповідник **Миколи Васильовича Гоголя**, одного із найбільш знаних українців у світі.

Садиба Гоголя — батьківський маєток, у якому пройшли дитячі та юнацькі роки відомого письменника. Ця будівля була подарована бабусі Миколи Гоголя — Тетяні Лизогуб. Вона — правнучка гетьмана війська Запорізького Івана Скоропадського, у супротив батькам вийшла заміж за звичайного сина священника Афанасія Гоголя-Яновського.

Згодом батьки змилюсердилися та подарували дочці садибу на хуторі, тоді ще, Купчинського. На додачу ще 260 кріпаків. Пізніше хутір перейшов до батька письменника Василя, який назвав його на свою честь — Василівкою.

Тут майбутній письменник Микола Васильович провів свої дитячі та юнацькі роки. Життя на хуторі для хлопця проходило у звичайному селянському та панському побуті.

Згодом ці враження Гоголь помістив у свої повісті. Він не раз писав листи матері, щоб дізнатися ще більше дрібниць та деталей побутового життя.

Вже з дитячих років бабуса Тетяна Семенівна, мамина мама, плекала в юнім Миколі любов до рідної мови та відчуття слова. Згодом він захопився збиранням українських народних пісень, прислів'їв та приказок, готував матеріали до українсько-російського словника.

Пізніше він так писав про українську пісню: “якби наш край не мав такої скарбниці пісень, я б ніколи не зрозумів історії його, тому що не збагнув би минулого...”, “це народна історія, жива, яскрава, барвиста, правдива, що розкриває все життя народу”.

Упродовж всього життя Микола Гоголь записував українські народні пісні. Найулюбленішою його була пісня “Ой, під вишнею”.

Наш сучасник, житель села Гоголеве Михайло Любовий присвятив своєму великому землякові такий чудовий вірш :

Шляхи Гоголя

За імперських часів у Яновщині
Та шляхи не були ще мощені
Ані бруком, ані асфальтами,
А квітчалися сміхом, жартами...
Ні, бетонкою їх не панькали
Біля Пришиба й під Диканькою.
Тож спинялись коні неспутані
У Рудого Панька на хуторі
І бродили зеленим вигоном,
Щоби завтра летіть на Миргород.

Ой духмяні ж липневі ночі ці...
Десь там Миргород, тут – Сорочинці,
Де наварено і напечено,
Крамом лавки всі забезпечено.
Скільки меду довкіл пахучого,
У сувоях шовку блискучого...
Ну а яблук, а груш ой нарвано...
І вирує у селі – яр-ма-рок!
Солопій і Хівря приїхали.

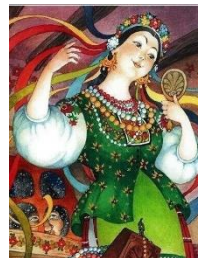
Воли їхні бредуть ледь...
 Ніколи!..
 А тут цей іще... Голопупенко...
 І Парася, як рута-рутонька...
 Крадькома їй Грицько підморгує,
 А вона... хоче бути гордою...
 Гоголь повагом йде, всміхається,
 З земляками щиро вітається.
 «Е, про ярмарок цей писатимуть...
 В світі всьому про нього знатимуть!..».

... А довкілля буяло соками,
 Озерцями брело глибокими,
 І ставали сини хоробрими...
 «Добре, синку! Остапе, добре, мій!..»
 Слова Бульби здіймались птахами,
 І хмурнішала вись над ляхами.

А шляхи усе далі слалися,
 І гніді на них спотикалися,
 Випрямлялися й ніби дужчали
 Поміж мертвими, поміж душами.

І неслися в галоп епохою,
 Між чортами, дяком, Солохою,
 Із Вакулою зустрічалися,
 Мимо вікон Оксани мчалися...
 Зупинялись в краю чужинному,
 Щоб тужити тут за жоржинами.

...Ой у відчаї у бездонному
 Задихавсь поет за кордонами.
 Все ж знесилений, Богом прощений,
 Повертався він до Яновщини...
 І тумани пливуть долиною...
 Як сумує він за Україною!..

Ми радимо усім відвідати музеї наших видатних земляків, твори яких
 відомі в усьому світі і входять до скарбниці української та світової літератури!

